

Medietilsynet
NORWEGIAN MEDIA AUTHORITY

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Vår ref.: 12/847-3/MB

Deres ref.:

Dato: 15.11.2012

Høringssvar - En kunnskapsbasert kulturpolitikk

Medietilsynet viser til Kulturdepartementets høringsnotat av 15. august 2012 om rapporten «En kunnskapsbasert kulturpolitikk», som er skrevet av et eksternt forsknings- og utviklingsutvalg (FoU-utvalget) oppnevnt av Kulturdepartementet. Utvalget fikk i august 2011 i oppdrag å gi departementet råd om hvordan forskning og utvikling kan fungere som grunnlag for, og virkemiddel i, politikktutforming og forvaltning på Kulturdepartementets områder. FoU-utvalgets rapport ble levert 16. mai 2012.

Rapporten tar for seg både konkrete kunnskapsbehov på kulturfeltet og organisering av kulturforskningen. I høringsnotatet ber Kulturdepartementet om at høringsinstansene primært vurderer to problemstillinger; 1) høringsinstansenes behov for kunnskap og 2) høringsinstansenes syn på hvordan forskningen bør organiseres for å sikre at Kulturdepartementets overordnede ansvar for forskning og kunnskapsutvikling på departementets politikkområder best ivaretas.

Medietilsynet er et statlig tilsyns- og forvaltningsorgan som iverksetter lover og vedtak fra Stortinget, Regjeringen og Kulturdepartementet. Medietilsynet skal bidra til å oppfylle samfunnsmålene om yringsfrihet, rettsikkerhet og et levende demokrati. Oppgavene omfatter bevisstgjøring om barns bruk av Internett og dataspill, forvaltning av regler for radio- og tv-sendinger, og aldersgrensesetting for kinofilm og videogramregistrering. Tilsynet håndterer også tilskuddsordninger, og fører dessuten tilsyn med markeds- og eierforhold i dagspresse og kringkasting. Store deler av regelverket som Medietilsynet forvalter er for tiden under revisjon. På et overordnet nivå gjelder dette regler for pressestøtte, medieeierskap og film og kringkasting.

Medietilsynet har i hovedsak vurdert den delen av FoU-utvalgets rapport som omhandler medieforskning. På et generelt nivå mener Medietilsynet det er positivt at Kulturdepartementet tar initiativ til en nærmere utredning og evaluering av forskningsfeltet. De mer spesifikke merknadene til høringen vil tilsynet fremme i de følgende avsnittene.

Kunnskapsbehov

Når det gjelder konkrete *kunnskapsbehov* på medieområdet har FoU-utvalget i sin rapport identifisert noen temaer som kan være aktuelle for videre forskning:

- Opphavsrett i en digital verden
- Komparative analyser av lovgivning og markedsutvikling i Europa
- Digital formidling, brukere og lesere – endringer over tid
- Hvem deltar på hvilke plattformer – sosiale skiller i mediebruk (analog og digital)
- Brukermedvirkning – hvordan påvirker det innholdet, og hvem har ansvaret for resultatet?

- Hvordan påvirker offentlige støtte/tilskuddsordninger bransjens evne og muligheter til nyutvikling?
- Ytringsfrihet og demokrati
- Etikk

Sett i lys av Medietilsynets oppgaver synes temaene å være relevante. Samtidig ser Medietilsynet grunn til å påpeke at det allerede i dag forskes på flere av de nevnte temaene. Eksempelvis når det gjelder behovet for forskning på opphavsrett i en digital verden, bør det undersøkes nærmere i hvilken grad temaet allerede er gjenstand for forskning ved Senter for rettsinformatikk (SERI), Universitetet i Oslo.

Medietilsynet vil i tillegg bemerke at tilsynet selv jevnlig utfører analyser, utredninger og undersøkelser om f.eks. barn og unges mediebruk, allmennkringkasting, medieøkonomi og medieeierskap. I tillegg utfører Medietilsynet utredninger og analyser i forbindelse med spesielle prosjekter, eksempelvis på oppdrag fra Kulturdepartementet under lovarbeid. Enkelte av de nevnte temaene kan sies å ha berøringspunkter med denne typen kunnskapsinnhenting. I denne sammenheng vil Medietilsynet presisere at det er viktig å skille mellom reell forskning som foregår i forskningsinstitusjonene på den ene siden, og kunnskapsinnhenting og utredningsarbeid som foregår i Medietilsynet og andre virksomheter på den andre siden.

Videre er Medietilsynet enig i den vurderingen som Kulturdepartementet gjør av temaene. Departementet skriver i høringen at temaene som rapporten trekker fram som knytter an til fremtidige forskningsbehov, er omtalt på et overordnet nivå. Det er derfor et ønske fra departementet å få kunnskapsbehovene noe grundigere belyst i høringsrunden, gjennom høringsinstansenes svar på hvilke tema det er behov for å produsere mer kunnskap om, og hvorfor.

Først og fremst vil Medietilsynet understreke viktigheten av at tilsynets kunnskapsbehov hensyntas i den videre utformingen av politikken på medieforskningsfeltet. Medietilsynet anser behovet for ny kunnskap på mediefeltet som stort. Kunnskapsbehovet knytter seg direkte til Medietilsynets oppgaver slik de er redegjort for innledningsvis. De pågående regelverksendringer sammen med den generelle teknologiske utviklingen, medfører at behovet i framtiden vil være stadig økende. Fordi kunnskapsbehovene er i kontinuerlig endring i takt med utviklingen for øvrig, ser tilsynet behov for å kunne spille inn konkrete behov etter hvert som de melder seg. På et overordnet nivå mener Medietilsynet det vil være helt sentralt med en løpende dialog med Kulturdepartementet om hvordan de fremtidige behovene best kan ivaretas.

I det følgende gis en oversikt over områder der tilsynet per i dag mener at det er eller vil oppstå kunnskapsbehov, knyttet til Medietilsynets eksisterende og framtidige oppgaver.

Implementering av AMT-direktivet i ny kringkastingslov

- Innholdsanalyser av bestillingstjenester og konvergerende tjenester (eks. avis/TV)
- Analyser av nye former for kommersiell kommunikasjon (reklame/produktplassing) i fjernsyn, bestillingstjenester og nye tjenester (f.eks. Smart TV)
- Kunnskap om barn og unges bruk og opplevelser knyttet til TV og audiovisuelle bestillingstjenester
- Tilgang på informasjon (transparens/åpenhet) om tjenesteytere

Allmennkringkasting

- Analyser av kvalitativt innhold i programmer sett i lys av allmennkringkastingsforpliktelser
- Betydningen av ny teknologi og nye brukermønstre for allmennkringkasteroppdraget
- Allmennkringkasteres betydning for mangfold og kvalitet

Medieeierskap og ytringsfrihet/demokrati

- Analyser av sammenhengen mellom medieeierskap og vilkårene for ytringsfrihet/demokrati
- Kunnskap om kilder som brukes til informasjon, oppdatering og opinionsdanning (nasjonalt og innenfor geografiske områder), herunder nettmidienes demokratiske betydning og nettmidieene som kilde til barn og unges kunnskap
- Kriterier som egner seg for å måle mediemakt på tvers av plattformer
- Konsekvenser av digitalisering av medieplattformene for ytringsmuligheter og mangfold
- Konsekvenser for innhold, meningsmangfold og eierforhold innenfor mediebransjen ved overgang til den digitale økonomien
- Analyser av staten som medieaktør/eier

Medieøkonomi

- Betydningen av mediekonsernernes innsparingsstrategier for de redaksjonelle virksomhetenes produksjon av allment nyhets- og aktualitetsstoff og for journalistikkens vilkår mer generelt, og dermed medienes rolle i et demokrati- og ytringsfrihetsperspektiv
- Konsekvenser av utviklingen fra tradisjonell industriell økonomi til digital økonomi for mediebransjens s framtidige forretningsmodeller (avishus, forlag, fjernsyn mv.)
- Analyser av forretningsmodeller i industrien for produksjon og distribusjon av bildeprogrammer
- Konsekvenser av overgangen til digital økonomi for offentlig styring/regulering av mediebransjen

Trygg mediebruk for barn og unge

- Dybdkunnskap om barn og unges bruk av digitale medier (f.eks. knyttet til risiko, reklame, uønsket oppmerksomhet, mobbing)
- Analyser av mediebransjen egeninnsats for å trygge barn og unges mediebruk

Mediekompetanse

- Undersøkelser om befolkningens mediekompetanse og forståelse av medielandskapet
- Analyser av sammenhengen mellom mediekompetanse og den enkeltes samfunnsdeltakelse
- Resepsjonsstudier av barn og film; dvs. barn og unges filmopplevelse og forståelse av film, med fokus på barns bildemediekompetanse

Annet

- Kunnskap om hvordan mediekulturer skapes; forskjeller mellom institusjonaliserte og frivillige mediekulturer innen f. eks. film og spill
- Kunnskap om rettigheter til fjernsynsinnhold, f.eks. sportsrettigheter

Medietilsynet kan om ønskelig utdype disse kunnskapsbehovene for Kulturdepartementet.

Organisering

Når det gjelder *organiseringen* av forskningen på medieområdet, anbefaler FoU-utvalget en videreføring av de aktiviteter som Medieavdelingen i Kulturdepartementet finansierer i dag. I rapporten (s. 25) grupperer utvalget de aktivitetene som anses viktigst i fire hovedkategorier; anvendt medieforskning, norsk og europeisk mediestatistikk, og etterutdanning. I tillegg foreslår utvalget at det etableres et nytt forskningssenter, fortrinnsvis tilknyttet ett eller flere av de eksisterende universitetsmiljøene. Forslaget innebærer at senteret bør være orientert om programforskning etter tilsvarende modell som idrettsforskningen. En slik organisering vil etter utvalgets oppfatning gi departementet muligheten til å definere de satsningsområdene man vil prioritere både politisk og forskningsmessig, samtidig som man får den nødvendige distansen som sikrer forskningens uavhengighet. Utvalget anbefaler at det settes av minimum 4 millioner kroner årlig over en periode på minst fem år. I høringsnotatet ber Kulturdepartementet høringsinstansene om å drøfte styrker og svakheter ved forslagene og vurdere alternative modeller.

Medietilsynet slutter seg i hovedsak til FoU-utvalgets forslag om videreføring av eksisterende tiltak og etableringen av et forskningssenter. Samtidig har tilsynet enkelte presiseringer, kommentarer og innspill til forslaget.

Medietilsynet mener det er behov for å foreta nærmere utredninger av hvordan det foreslåtte forskningssenteret bør organiseres med hensyn til formål/kriterier og beliggenhet, og i tillegg eventuelt hvilken effekt som kan oppnås ved sentralisering av enkelte eksisterende tiltak. Det er Medietilsynets oppfatning at det foreslåtte beløpet på 4 millioner kroner synes utilstrekkelig for å finansiere et forskningssenter, jf. nevnte kunnskapsbehov knyttet til tilsynets eksisterende og framtidige arbeidsoppgaver. Videre mener Medietilsynet at tidsrammen på minimum fem år bør utvides for å sikre stabile og langsiktige rammevilkår for senteret. Tilsynet anbefaler at det i første omgang foretas en grundig evaluering av eksisterende tiltak, som deretter bør ligge til grunn for en helhetlig vurdering av hvordan midlene og ressursene kan utnyttes mest mulig effektivt. Medietilsynet antar at forskningsmidlene vil kunne få bedre effekt gjennom en større grad av sentralisering enn det FoU-utvalgets forslag legger opp til. Etter Medietilsynets oppfatning bør det også være et formål med senteret at medieforskningen blir mest mulig koordinert og effektivisert, gjennom å fremme samarbeid mellom de ulike forskningsmiljøene.

Medietilsynet slutter seg til FoU-utvalgets oppfatning om at det er behov for å styrke oppdragsforskningen. Videre antar gruppen at et forskningssenter kan være et redskap for å nå dette målet. For at Medietilsynets konkrete kunnskapsbehov skal bli ivaretatt best mulig, trenger imidlertid tilsynet en direkte kanal for å spille inn kunnskapsbehovene. Dette mener gruppen kan løses ved at Medietilsynet blir tildelt rollen som en av senterets oppdragsgivere.

Videre er det Medietilsynets oppfatning at forskningen ved senteret bør ha fokus på konsekvensene av framtidig medieutvikling og forvaltningen av denne, og ikke kun konsekvensene av det som har skjedd (post-factum-perspektiv).

Til slutt vil Medietilsynet igjen presisere at det er viktig å trekke et skille mellom forskning og andre typer kunnskapsinnhenting. Som en del av sitt oppdrag utfører tilsynet som nevnt utredningsarbeid som ikke defineres som forskning, men som fungerer som viktige kunnskapsbidrag på mediefeltet. Også enkelte andre virksomheter bidrar med nyttig informasjon på medieområdet som ikke vil karakteriseres som forskning. Ved utformingen av forskningssenterets mandat bør disse nyansene hensyntas.

Med hilsen

Aase-Gunn Engø e.f.
direktør for administrasjon og service

Marita Bergtun
seniorrådgiver